

Skatteutskottets betänkande**1980/81: 2****om vissa uppbördsfrågor, m. m.****Motionerna**

I detta betänkande behandlas motionerna

1979/80: 267 av Eric Hägelmark (fp) som hemställer att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att de som betalar A-skatt och pensionärer bör erhålla möjlighet att inbetala kvars-katt i två omgångar.

1979/80: 352 av Knut Wachtmeister m.fl. (m) som hemställer att riksdagen hos regeringen begär en översyn av bestämmelserna om kvars-katteav-gift och fyllnadsinbetalning av skatt,

1979/80: 606 av Sten Svensson m.fl. (m) som hemställer att riksdagen hos regeringen anholder att frågan om att utveckla alternativa system för arbetsgivarnas medverkan i skatteuppbörden m.m. tas upp till övervä-gande inom riksskatteverket eller av en särskild utredning,

1979/80: 1071 av Tage Adolfsson (m) som hemställer att riksdagen anholder om att regeringen tillsätter en expertutredning som får i uppdrag att skyndsamt utreda möjligheterna till förenkling och samordning av företa-gens uppgiftsskyldighet och inbetalning av skatter och avgifter i enlighet med vad som i motionen anförts.

1979/80: 1086 av Wilhelm Gustafsson (fp) och Margareta Andrén (fp) som hemställer att riksdagen anholder om att regeringen lämnar riksskatte-verket uppdrag

1. att arbeta fram mer begripliga skattsedlar,
2. att fram tills dessa reformer skett förbättra den årliga informationen till de skattskyldiga som får skattsedlar med egen avgifter.

1979/80: 1593 av förste vice talmannen Ingegerd Troedsson (m) som hemställer att riksdagen hos regeringen anholder om förslag som på makar-nas begäran möjliggör kvittning mellan makars överskjutande och kvar-stående skatt.

Frågornas tidigare behandling m.m.*Arbetsgivarnas medverkan i skatteuppbörden m.m.*

Vid utbetalning av lön skall huvudarbetsgivaren i regel göra avdrag för preliminär A-skatt som arbetstagaren har att erlägga enligt särskilda tabeller. Under januari–april skall avdrag också göras för den kvarstående skatt (K-skatt) som påförts den anställde och som förfaller till betalning i mars och maj under året efter taxeringsåret (39 § uppbördslagen 1953: 272 – UBL). I fråga om folkpension, ATP och pension i allmän tjänst skall avdrag för K-skatt göras en månad senare, dvs. under februari–maj (rikskatteverkets anvisningar RSV Du 1979: 6 s. 3). Arbetstagaren skall så snart han erhållit skattsedeln för A-skatt eller K-skatt överlämna skattsedeln eller den del därav, som är avsedd för arbetsgivaren, till denne. Om skatteavdrag inte skall göras skall arbetstagaren snarast underrätta arbetsgivaren om detta genom att uppvisa skattsedel på B-skatt eller intyg från den lokala skattemyndigheten. Arbetsgivaren kan också få besked från länsstyrelsen eller den lokala skattemyndigheten om de avdrag som skall göras (39 och 40 §§ UBL).

A-skatten skall betalas till statsverket senast den 18 i den uppbörds-månad som infaller närmast efter den månad då skatteavdragen gjordes (24 § 2 mom. UBL). Uppbörds-månaderna är mars, maj, juli, september, november och januari (2 § 2 mom. UBL). K-skatten skall erläggas senast den 18 mars året efter taxeringsåret om den understiger 200 kr. I annat fall fördelas den på uppbörds-månaderna mars och maj.

Reglerna om arbetsgivarnas redovisning av innehållen skatt ändrades våren 1979 (prop. 1978/79: 161, SkU 1978/79: 50). Syftet med ändringarna, som tillämpas fr.o.m. 1980, var framför allt att ta till vara de möjligheter till rationalisering och förenkling som det nya ADB-systemet för folkbokföring och beskattning erbjuder. Ändringarna innebär bl.a. att uppbördsterminerna slopats och att den 18 i uppbörds-månaden blivit sista inbetalningsdag. Om särskilda skäl föreligger kan en arbetsgivare få rätt att betala viss tid efter den 18:e.

Det nya för arbetsgivarna är framför allt att skatteinvisningarna för A-skatt slopats och att inbetalningarna i stället skall göras med ett särskilt inbetalningskort på vilket arbetsgivaren också skall lämna en uppbördsdeklaration. Uppgift skall samtidigt lämnas om skattesummorna för avdragen A-skatt och K-skatt samt om den lönesumma på vilken A-skatten har beräknats. Arbetsgivare med högst fyra anställda skall dessutom ange arbetstagarnas namn, personnummer och skattebelopp. Den som har mer än fyra anställda skall däremot i regel inte behöva specificera inbetalningarna.

I det nya systemet skall inbetalningarna gottskrivas arbetstagarna med ledning av de uppgifter om innehållen skatt som arbetsgivaren sedan

gammalt skall lämna på kontrolluppgifterna till taxeringsmyndigheterna. Denna rationalisering har blivit möjlig att genomföra eftersom samtliga kontrolluppgifter registrerats i det nya ADB-systemet för folkbokföring och beskattning.

I samband med dessa ändringar behandlade utskottet en motion där motionären begärde att RS-utredningen eller en särskild utredning skulle få i uppdrag att utarbeta alternativa system för arbetsgivarnas medverkan med enklare lösningar för arbetsgivarnas vidkommande än f.n. Motionären anser att arbetsgivarna med modern administrativ teknik och med rationella betalningsformer för löner och skatter m.m. i allt väsentligt skulle kunna frikopplas från sina nuvarande uppgifter i fråga om uppbörd och information.

Utskottet avstyrkte motionen och anförde följande (s. 58):

Utskottet kan i och för sig vitsorda att RS-utredningen inte har haft ett så genomgripande syfte som motionären önskar. Av propositionen framgår emellertid att avsikten är att så långt som möjligt utforma uppbördssystemet så att arbetsgivaren och de skattskyldiga kan använda det betalnings sätt som de finner mest lämpligt. Även uppgiftslämnandet förenklas som redan nämnts i viss utsträckning genom det nya förfarandet, och i propositionen framhålls också betydelsen av att man i olika sammanhang beaktar möjligheterna att underlätta företagens uppgiftsskyldighet genom samordning av uppgiftslämnandet. Så t.ex. bör uppgifterna om lönesummorna i uppbördsdeklarationerna enligt departementschefens uppfattning också kunna användas som underlag för statistikproduktionen. Dessa deklarationer och kontrolluppgifter torde – som framgår av propositionen – under vissa förutsättningar också kunna samordnas med socialförsäkringen och de särskilda arbetsgivaruppgifterna, som i så fall kan slopas.

Det är givetvis angeläget att möjligheterna till förenklingar för arbetsgivarna tas till vara. Av det anförda framgår också att möjligheterna här till kommer att uppmärksammas av statsmakterna även i fortsättningen. Det system som nu föreslås torde lätt kunna anpassas till de ändrade betalningssystem som kan bli aktuella i framtiden. Med hänvisning här till och till att RS-utredningen nu kommer att avvecklas avstyrker utskottet motionen 1977/78: 975.

Frågan om en allmän förenkling av företagens uppbörds- och uppgiftsskyldighet har uppmärksamats sedan lång tid tillbaka. En redogörelse för arbetet härmed tidigare år har lämnats i finansutskottets betänkande FiU 1976/77: 3. År 1977 antog riksdagen vissa riktlinjer för hur företagens uppgiftslämnande skulle begränsas och underlättas (prop. 1976/77: 115, FiU 1976/77: 25). Enligt dessa riktlinjer skulle nya uppgiftskrav och uppgiftsrutiner, såväl tillfälliga som permanenta, prövas hårdare. Vidare skulle de rutiner som redan fanns gås igenom systematiskt. För det tredje skulle i framtiden rutinerna inom varje verksamhetsområde prövas fortlöpande eller med jämna mellanrum. Avsikten var att de enskilda myndigheterna skulle svara för huvuddelen av arbetet men att en särskild delegation vid sidan härav skulle verka för att förenkla och hålla nere företagens

uppgiftslämnande. Denna delegation för företagens uppgiftslämnande m.m. (DEFU, B 1977: 09) tillkallades 1977. Av direktiven framgår bl.a. (se 1978 års kommittéberättelse del II B 8) att utredningsarbetet omfattar bl.a. skatteområdet. Uppdraget har tidsbegränsats till tre år och skall avslutas med en utvärdering av verksamheten. Arbetet väntas pågå t.o.m. 1980.

Kvarskatteavgift

Gällande regler om kvarskatteavgift infördes 1974 i stället för den dåvarande 12-procentiga kvarskatteräntan (prop. 1974: 159, SkU 1974: 57). Avgiften utgår med 8% om K-skatten överstiger 5000 kr. och annars med 6%. Avgiftsbelopp under 50 kr. debiteras inte. Avgiften kan nedsättas till 3% om den kvarstående skatten beror på förhållanden varöver den skattskyldige inte kunnat råda (85 § 2 mom. UBL). Att en begränsad avgift skall utgå i sådana fall har motiverats med att kvarskatteavgiften inkluderar ränta. Kvarskatteavgift skall påföras även i samband med taxeringshöjning, ändrad preliminär skatt eller rättelse av debitering, och avgiften skall då bestämmas till belopp som skulle ha utgått om beräkningen gjorts vid den årliga debiteringen av motsvarande slutliga skatt. Avgiften är inte avdragsgill vid taxeringen och är väsentligen att se som ett påtryckningsmedel för att uppnå tillräckliga inbetalningar av preliminär skatt. Den som vill undvika kvarskatteavgift kan erlagga fyllnadsinbetalning av preliminär skatt senast den 30 april året efter inkomståret (27 § 3 mom. UBL).

Respitränta utgår på tillkommande skatt och beräknas för en tid av högst två år räknat fr.o.m. april året efter taxeringsåret. Även vid återbetalning av skatt utgår ränta (ö-skatteränta och restitutionsränta). Räntesatsen för respitränta, ö-skatteränta och restitutionsränta fastställs årligen i december med utgångspunkt i den då gällande inflationsräntan i bank.

Kvarskatteavgiften beräknas individuellt för makar och barn. I sitt nyssnämnda betänkande SkU 1978/79: 57 behandlade utskottet ett motionsyrkande av innebörd att kvarskatteavgift och ränta skall beräknas gemensamt för makar på motsvarande sätt som gällde enligt äldre bestämmelser och även gemensamt för makar och barn. Med hänvisning till de skäl som legat till grund för gällande regler avstyrkte utskottet motionen. Bakgrunden till att tidigare regler ändrats i detta hänseende var enligt utskottet önskemål att förenkla reglerna och att skälet för en särbehandling av makar minskat i styrka eftersom inkomstbeskattningen numera i allt väsentligt är individuell.

En framställning 1979 om förlängning av tidsfristen för fyllnadsinbetalning av skatt m.m. till den 15 juni prövas f.n. inom budgetdepartementet. Till stöd för framställningen har bl.a. åberopats de förbättrade möjligheter till anstånd med avlämnande av självdeklaration som in förts fr.o.m. 1980 års taxering. Reglerna innebär att anstånd kan medges t.o.m. den 31 maj eller om synnerliga skäl föreligger t.o.m. den 15 juni taxeringsåret. Revisions- och redovisningsbyråer m.fl. som yrkesmässigt biträder de skatt-

skyldiga med att upprätta deklaration, kan efter ansökan få tillstånd att lämna deklarationer enligt tidsplan under perioden den 1 april till den 31 maj. Enligt framställningen motverkas syftet med dessa bestämmelser av att fyllnadsinbetalning av skatt måste göras senast den 30 april.

Riksskatteverkets uppbördssektion har i en promemoria avgett yttrande över framställningen och över ett av budgetdepartementet till handlingarna fogat utkast till lagändringar. Innebörden av detta utkast är att tidsgränsen för fyllnadsinbetalning m.m. generellt flyttas fram till den 30 juni taxeringsåret.

I promemorian avstyrker riksskatteverket av flera skäl en generell förlängning av tiden för fyllnadsinbetalningar. Bl.a. kan nämnas att en sådan förlängning enligt promemorian strider mot grundläggande målsättningar för uppbördssystemet och skulle skapa allvarliga problem för berörda myndigheter. Förslaget skulle också medföra ett räntebortfall för staten på ca 110 milj.kr. Att medge en förlängning av betalningstiden endast för den som fått anstånd med deklarationen skulle enligt uppbördssektionen helt strida mot de rättvisepprinciper som bör gälla för alla skattskyldiga. En sådan lösning skulle dessutom medföra ett väsentligt merarbete för myndigheten med särskilda förteckningar för dem som erhållit anstånd och registreringar av dessa. Uppbördssektionen avråder således även från en sådan lösning.

Utskottet

I två av de aktuella motionerna återkommer vissa krav på utredning om genomgripande förändringar i fråga om företagens uppbörds- och uppgiftsskyldighet. Övriga motionsyrkanden rör vissa detaljändringar i reglerna om debitering och uppbörd av skatt.

Företagens uppbörds- och uppgiftsskyldighet

I motionen 1979/80: 1071 begär motionären en expertutredning i syfte att skyndsamt pröva möjligheterna att förenkla och samordna företagens skyldighet att lämna statistiska m.fl. uppgifter och att redovisa och betala olika skatter och avgifter. Motionären räknar upp olika uppgifts- och betalningstillfällen under året och anför att mycket av den växande byråkratin skulle kunna undvikas om företagen kunde få redovisa statistikuppgifter samt olika skatter och avgifter vid ett enda tillfälle varje år.

Utskottet har förståelse för syftet att i möjligaste mån underlätta företagens redovisnings- och uppgiftsskyldighet. Med anledning av vad motionären anför vill utskottet emellertid framhålla att även samhällets krav på en regelbunden och säker skatteuppbörd och på uppgifter för samhällsplaneringen bör beaktas. Statistikuppgifterna kan f.ö. också ha väsentlig betydelse för företagens egen planering. Utskottet vill också nämna att den i

motionen lämnade uppgiftskatalogen bl.a. innehåller olika utbetalningar som grundar sig på avtal mellan parterna på arbetsmarknaden.

Som framgår av den tidigare redogörelse har statsmakterna sedan lång tid tillbaka uppmärksammat den av motionären aktualiserade frågan. Här kan nämnas att myndigheterna enligt vissa direktiv som riksdagen har fastställt 1977 fortlöpande skall ompröva de krav som ställs på företagen och att en särskild delegation (DEFU) har tillsatts 1977 för att pröva hithörande frågor. Avsikten är att DEFU:s arbete skall avslutas 1980 med en utvärdering av verksamheten. Med hänsyn till det arbete som pågår med dessa frågor finner utskottet att någon åtgärd med anledning av motionen inte är påkallad. Utskottet avstyrker således motion 1979/80: 1071.

I motion 1979/80: 606 begär motionärerna att riksskatteverket eller en särskild utredning får i uppdrag att utarbeta alternativa system för arbetsgivarnas medverkan i skatteuppbörden. Motionärerna kritiserar att RS-utredningen, som legat till grund för de våren 1979 genomförda ändringarna i uppbördsförfarandet, inte inriktats på behovet att förenkla och underlätta företagens uppbördsarbete. De anser att arbetsgivarna med modern administrativ teknik och med rationella betalningsformer för löner och skatter m.m. i allt väsentligt skulle kunna frikopplas från sina nuvarande uppgifter i fråga om uppbörd och information.

Ett motsvarande yrkande prövades av riksdagen våren 1979 men föranledde ingen åtgärd. Som utskottet anförde i sitt betänkande SKU 1978/79: 50 var avsikten med de nya regler som då genomfördes att så långt som möjligt utforma uppbördssystemet så att arbetsgivarna och de skattskyldiga kan använda det betalningssätt som de finner mest lämpligt, och det nya systemet torde – inom ramen för nuvarande principer – lätt kunna anpassas till de ändrade betalningsrutiner som kan bli aktuella i framtiden. Utskottet vill inte bestrida att utvecklingen av nya rutiner kan medföra att en ny utredning kan komma att te sig motiverad, och utskottet förutsätter att statsmakterna har sin uppmärksamhet riktad härpå. Enligt utskottets uppfattning bör emellertid en prövning av frågan kunna anstå till dess att utvärderingen av taxerings- och uppbördsförfarandet och av DEFU:s arbete föreligger. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1979/80: 606.

Inbetalning av kvarskatt

Yrkandet i motion 1979/80: 267 går ut på att den som betalar A-skatt och som erhållit kvarskatt skall få möjlighet att själv betala sin kvarskatt i två omgångar i stället för att arbetsgivaren gör skatteavdrag.

Om den som själv vill betala sin kvarskatt gör så att han mot slutet av december visar arbetsgivaren att han erlagt den del av skatten som förfaller till betalning i mars, skall skatteavdrag för januari och februari givetvis inte göras. I allmänhet torde det också stå öppet för arbetstagaren att i februari månad själv erlägga den del av skatten som förfaller till

betalning i maj. Som motionären konstaterar fordrar emellertid arbetsgivaren i vissa fall att hela skatten betalas före årsskiftet. De som har ett mycket stort antal utbetalningar av löner – eller pensioner – kan i vissa fall motivera ett sådant krav med att deras betalnings- eller redovisningsrutiner annars skulle försvåras. Utskottet utgår från att frågan i andra fall kan lösas i samförstånd mellan arbetsgivaren och arbetstagaren. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet att reglerna ändras. Enligt utskottets uppfattning fordras inte heller någon annan åtgärd med anledning av motion 1979/80: 267, som utskottet således avstyrker.

Kvarskatteavgift

På kvarstående skatt utgår kvarskatteavgift med 8% om beloppet överstiger 5000 kr. och annars med 6%. Avgiftsbelopp under 50 kr. debiteras inte. Om kvarskatten beror på förhållanden som den skattskyldige inte kunnat råda över, t.ex. oväntade avvikelser från självdeklarationen, kan avgiften efter ansökan nedsättas till 3%. Den som vill undvika kvarskatteavgift kan senast den 30 april under taxeringsåret göra fyllnadsbetalning av preliminär skatt.

I motion 1979/80: 352 anför motionärerna att anstånd med avlämnande av självdeklaration numera kan erhållas t.o.m. den 31 maj eller om synnerliga skäl föreligger t.o.m. den 15 juni under taxeringsåret. Motionärerna framhåller att tidsgränsen för fyllnadsbetalningar medför olägenheter för den som erhållit anstånd med deklarationen till efter den 30 april och begär en översyn av bestämmelserna.

Utskottet instämmer i motionärernas uppfattning att den som fått anstånd med deklarationen till efter den 30 april kan ha svårigheter att i rätt tid bedöma i vad mån han bör göra fyllnadsbetalning. De olägenheter detta medför drabbar ett begränsat antal skattskyldiga och innebär bl.a. att fyllnadsbetalningar inte framstår som meningsfulla för den som trots sådana betalningar ändå måste betala kvarskatteavgift.

Som framgår av den tidigare redogörelsen har riksskatteverket i ett remissyttrande över en framställning till regeringen i samma fråga haft flera invändningar mot de förslag till lösningar som då var aktuella. Enligt utskottets uppfattning bör regeringen och riksskatteverket skyndsamt undersöka om det går att finna acceptabla utvägar för att helt eller delvis lösa de problem som onekligen föreligger. Eftersom frågan redan uppmärksammas av regeringen torde någon särskild framställning av riksdagen inte erfordras. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1979/80: 352 i den mån den inte är tillgodosedd med vad utskottet anför.

I motion 1979/80: 1593 yrkas att kvarskatteavgift skall beräknas gemensamt för makar på samma sätt som gällt för den kvarskatteränta som år 1974 ersattes av nuvarande regler. Om den ene maken betalat in för mycket skatt och den andre för litet bör enligt motionärens uppfattning

kvarskatteavgiften – eller eventuell ränta på den överskjutande preliminärskatten – beräknas endast på skillnadsbeloppet.

Som utskottet anfört tidigare vid sin behandling av motsvarande yrkanden är bakgrunden till att reglerna ändrats i detta hänseende bl.a. att man velat åstadkomma förenklingar. Att reglerna fått sin nuvarande utformning förklaras också av att skälen för särskilda bestämmelser i fråga om makar minskat i styrka eftersom inkomstbeskattningen numera i väsentlig utsträckning är individuell. Även om makarna fortfarande har gemensam ekonomi, torde de i regel inte ha särskilda svårigheter att var för sig beräkna sin skatt. I vissa fall kan dock situationen för den ene maken och bedömningen av hans deklaration i väsentlig grad påverka beskattningen för den andre maken. Om kvarskatt av oförutsedd anledning då uppkommer har den skattskyldige emellertid möjlighet att efter ansökan få kvarskatteavgiften reducerad till 3%. Enligt utskottets uppfattning föreligger därför inte skäl till ändrad ståndpunkt i denna fråga. Utskottet avstyrker således motion 1979/80: 1593.

Utformningen av skattsedlarna

I motion 1979/80: 1086 tar motionärerna upp en speciell fråga som rör debiteringen av vissa socialförsäkringsavgifter. Den som haft inkomst av annat förvärvsarbete än anställning skall i allmänhet erlägga sådana avgifter med sammanlagt högst 30,9% av avgiftsunderläget. Detta underlag varierar något för de olika avgifterna men utgår i princip från den aktuella inkomsten av annat förvärvsarbete sedan avdrag gjorts för avgifterna i form av schablonavdrag och avdrag för överskjutande avgifter från föregående år. Avgifterna debiteras på skattsedeln för slutlig skatt i ett sammanlagt slutbelopp. Att avdrag för egenavgifter medgetts vid inkomstberäkningen framgår inte av skattsedeln och inte heller hur avgifterna beräknats. Motionärerna anför att detta förhållande medför att skattsedlarna inte ger ett riktigt uttryck för den samlade skatte- och avgiftsbördan och att många skattskyldiga inte rätt kan tolka skattsedeln. De yrkar därför att riksskatteverket skall få i uppdrag att utarbeta mer begripliga skattsedlar och att i avvaktan härpå förbättra den årliga informationen till dem som erlägger egenavgifter.

Enligt utskottets uppfattning bör målsättningen givetvis vara att utforma skattsedlarna på ett lättfattligt sätt även när det gäller avgifter. Att detta inte har kunnat ske har sin förklaring i att reglerna för egenavgifterna är tämligen komplicerade och att utrymmet på skattsedlarna är begränsat. Vidare kan konstateras att riksskatteverket koncentrerar sin information till de skattskyldiga i samband med deklarationen, och att de då får uttömmande uppgifter om hur avgifterna beräknas. Det skulle givetvis vara värdefullt om riksskatteverket kunde lämna en utförlig redogörelse om avgifterna även i samband med den information om våra skatter som utgår

samtidigt med debetsedlarna. Hur informationen till de skattskyldiga bäst bör utformas är emellertid en lämplighetsfråga, och utskottet utgår från att riksskatteverket i sitt fortlöpande arbete härmed liksom hittills kommer att beakta de olika aspekter som kan anläggas på dessa frågor. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1979/80: 1086.

Utskottet hemställer

1. *beträffande företagens uppbörds- och uppgiftsskyldighet*
att riksdagen avslår
a) motion 1979/80: 606,
b) motion 1979/80: 1071,
2. *beträffande inbetalning av kvarskatt*
att riksdagen avslår motion 1979/80: 267,
3. *beträffande kvarskatteavgift*
att riksdagen avslår
a) motion 1979/80: 352,
b) motion 1979/80: 1593,
4. *beträffande utformningen av skattsedlarna*
att riksdagen avslår motion 1979/80: 1086.

Stockholm den 8 oktober 1980

På skatteutskottets vägnar

ERIK WÄRNBERG

Närvarande: Erik Wärnberg (s), Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Valter Kristenson (s), Rune Carlstein (s), förste vice talmannen Ingerd Troedsson (m), Olle Westberg i Hofors (s), Hagar Normark (s), Ingemar Hallenius (c), Bo Forslund (s), Wilhelm Gustafsson (fp), Egon Jacobsson (s), Rolf Andersson (c)*, Johan Olsson (c)* och Ewy Möller (m).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

